

Περί Τέχνης και Πολιτισμού

ΑΠΟΦΕΙΣ

«Κύκλωπας» του Ευριπίδη στο Θέατρο ΕΝΑ

Σκηνοθεσία: Μόνα Κίτσοπούλου

Σκηνικά - Κοστούμια: Χρίστος Μπρούφας

Μουσική: Παύλος Αζναουρίδης

Φωτισμός: Κούλλης Αλλαγιώτης

Παίζουν: Κυριάκος Ε., Κώστας Καζάκας, Κίμων Αποστολόπουλος, Ξένιος Ξενοφώντος, Ιωάννα Σιαφάλη, Ελλη Κυριακίδου, Θέα Χριστοδουλίδου, Αντρέας Κνέκνας, Μιχάλης Τερλικκός, Νικολέττα Καραθά, Αντρέας Ευσταθίου.

Το σκηνικό του Χρίστου Μπρούφα προδιαθέτει το θεατή ευνοϊκά πριν από την έναρξη της παράστασης. Αποτελείται από πυκνοκρεμασμένες λωρίδες υφάσματος και στο καλοκαιρινό «Κωσταντία» ο δροσερός αέρας της Λευκωσιάτικης νύχτας δεν περιμένει το τρίτο κουδούνι, για ν' αρχίσει να παίζει με το σκηνικό δημιουργώντας το θρόισμα φυλλωσιών, τον Αγνωστο Χώρο, τη Μυστήρια Είσοδο, το δίκτυ-παγίδα και το... παιχνίδι. Ετσι εξ αρχής δηλώνεται ο αισθητικός τύπος της παράστασης — ακραία συμβατικότητα, οικονομημένη λειτουργικότητα των μέσων, παιχνίδι σαν απαραίτητο στοιχείο. Η σκηνοθέτις Μόνα Κίτσοπούλου δεν παραβιάζει το δηλωμένο τύπο πουθενά.

Το ανέβασμα του ελλειπούς κειμένου του «Κύκλωπα» είναι πρώτα απ' όλα η μετάφραση, το συμπλήρωμα του κειμένου και η διασκευή. Το σχεδόν ανεξερεύνητο πεδίο του σατιρικού δράματος και τα λίγα που έφτασαν σε μορφή κειμένου προσφέρουν τη δυνατότητα απεριόριστου εκσυγχρονισμού και σαν προέκταση την απόλυτη ελευθερία επιλογής της στυλτικής της παράστασης. Σκυμμένη σαν φιλόλογος πάνω στο πρωτότυπο η Μόνα Κίτσοπούλου διακινδυνεύει και την προχειρότητα του λόγου, ιδιαίτερα του στίχου της μετάφρασης της για χάρη της σκηνικής λειτουργικότητας της. Εχοντας για στήριγμα τον αμφισβητία Ευριπίδη στην αλλαγή των τονισμών σε σύγκριση με την πασίγνωστη επική εκδοχή του μύθου η σκηνοθέτις επικεντρώνει τη δική της και τη δική μας προσοχή στη διαμόρφωση της φόρμουλας σύγκρουσης Κύκλωπα-Οδυσσέα σαν σύγκρουσης του άνομου δυνάστη με το φορέα πολιτισμού απελευθερωτή. Στην παράσταση οι υποταγμένοι (ο χορός των Σατύρων) είναι πάντα υποταγμένοι και ο εξουσιάζων — πάντα Κύκλωπας, ακόμα και αν είναι ο Οδυσσέας. Η μετατροπή του Οδυσσέα σε Κύκλωπα δίνεται στην παράσταση εξωκειμενικά, ενώ το μοτίβο της μόνιμης υποταγής περνά απ' όλα τα χορικά. Ευτυχώς ο πολιτικός νυχθιμικός δε σοβαρεύει την παράσταση, δεν παραβιάζει το στοιχείο του ακράτητου θεατρικού παιχνιδιού.

Ο χορός είναι το παν μέσα σ' ένα σατιρικό δράμα. Το κλειδί που βρήκε η Μόνα Κίτσοπούλου είναι η πάντα διπλή φύση των Σατύρων. Ανθρώποι-τράγοι στη μυθολογία διατηρούν το αμφίβιο τους στην παράσταση γεμίζοντας το με διαφορετικό περιεχόμενο. Είναι ταυτόχρονα τα πρόβατα και οι βοσκοί — η αυτοασυντόνωση των υποταγμένων είναι το έσχατο στάδιο ταπείνωσης μπροστά στην απόλυτη εξουσία. Το αδύνατο ή διπλό φύλο των Σατύρων, επιτυγχάνεται με τη μικτή σύνθεση του χορού και τα πανομοιότυπα κοστούμια και μακιγιάζ — όλοι είναι χρησιμοποιήσιμη σύμφωνα με τις ανάγκες που προκύπτουν, «αγοράκια και κοριτσάκια» του Κύκλωπα. Με το πολιτικό του double think, μια υποστηρίζουν τον Απελευθερωτή στον αγώνα του, μια τον εγκαταλείπουν.

Ο χορός στην παράσταση δουλεύει έντονα, εξαντλητικά χωρίς όμως αυτό να γίνεται αντιληπτό. Ελαφράδα, πείραγμα, παιχνίδι, ξεχασμένη αμεσότητα επαφής που προέρχεται από τη ζωντανή εκτέλεση τραγουδιών, συνεχής κίνηση, προσωπική υποκριτική δουλειά του καθενός. Ξεχωρίζει — και όχι μόνο με την ωραία του φωνή — ο Μιχάλης Τερλικκός. Οποιος θιάσος τον απασχολεί στις παραστάσεις του κερδίζει πολλά.

Ο Ξεληνός, ο κατ' εξοχήν κωμικός ρόλος του έργου παίζεται από τον Κυριάκο Ευθυμίου, θάλεγα, σύμφωνα με την ακραία συμβατικότητα του αισθητικού τύπου. Στην πραγματικότητα δεν παίζει κωμικά, αλλά «σημαίνει» κωμικό στοιχείο. Η μάσκα του είναι μάλλον τραγική («Μινωτής»), το κωμικό εφφέ επιτυγχάνεται με την κωμική του χρησιμοποίηση. Αντίθετα ο Κώστας Καζάκας κάνει ευρεία χρήση των κωμικών μέσων που διαθέτει παρουσιάζοντας τον Οδυσσέα του και όσα αντιπροσωπεύει (τον πολιτισμό, το ελεύθερο πνεύμα, τη λογική) με αναγκασία στην παράσταση του σατιρικού δράματος παιχνιδιάρικη, σατιρική ακόμα και κοροϊδευτική, στυλιστική μετατόπιση. Ο Κίμων Αποστολόπουλος που συμμετέχει στην παράσταση κάπως «ραδιοφωνικά» εκ βάθους της ωραίας μάσκας του Κύκλωπα και ο Κορυφαίος Ξένιος Ξενοφώντος, στηρίζουν την ωραία καλοκαιρινή παράσταση του ΕΝΑ.

ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ

Παρουσίαση του περιοδικού «Σημείο»

Ο Christo και η γυναίκα του μπροστά από το Ράιχσταγκ το 1993.

Θα είναι το τελευταίο μου

Ο CHRISTO «ΝΤΥΝΕΙ» ΤΟ ΡΑΪΧΣΤΑΓ

Όταν το 1972 ξεκίνησε τις μελέτες για την κάλυψη του Reichstag του Βερολίνου («Wrapped Reichstag Project for Berlin») ο Christo γνώριζε ότι είχε επιλέξει ένα ιδιαίτερα δύσκολο αντικείμενο. Παρόλα αυτά, η επιλογή αυτού του κτιρίου που βρισκόταν στα όρια του Δυτικού με το Ανατολικό Βερολίνο, υπήρξε απόλυτα συνειδητή: «ήταν σαν να περίμενε εκεί για να περιτυλιχθεί». Αυτό που ο Christo δεν μπορούσε βέβαια να υποψιαστεί τη στιγμή που συνέλαβε την όλη ιδέα ήταν ότι θα έπρεπε να περιμένει 22 ολόκληρα χρόνια για να του δοθεί η σχετική άδεια από τα μέλη της γερμανικής Βουλής. Τελικά, στις 25 Φεβρουαρίου του 1994, οι Γερμανοί βουλευτές, μετά από έντονες διαβουλεύσεις, με 292 ψήφους υπέρ (223 κατά και 137 αποχές), έδωσαν στον βουλγαρικής καταγωγής καλλιτέχνη, την άδεια να υλοποιήσει το μεγαλεπήβολο σχέδιό του.

Η μεγάλη αναμονή Βάσει του σύντομου βιογραφικού σημειώματος που δόθηκε στον γερμανικό Τύπο από τον ίδιο τον καλλιτέχνη, το σχέδιο «περιτυλίγματος» του κτιρίου του κοινοβουλίου ξεκίνησε το 1972. Την ίδια χρονιά, ο Christo ξεκίνησε την «Valley curtain, Grand Hogback, Rifle, Colorado» (μια τέτατα 417 μέτρων μήκους και 111 ύψους, που αποτελείται από 18.600 τ.μ. νάυλον, 50 τόννους ασφάλινου σύρματος και 500 τόννους τσιμέντου).

Το σχέδιο του Reichstag, λόγω της γειννίας του κτιρίου με το Τείχος, επρόκειτο να μείνει στα χαρτιά μέχρι το 1989. Την εποχή του ψυχρού πολέμου αποτελούσε στην ουσία μία κτυπητή πρόκληση για τη Λαϊκή Δημο-

εδρά της Βουλής της νέας Γερμανίας, μου φαίνεται ότι το έργο αποκτά όλο και περισσότερο ενδιαφέρον. Η μεγάλη αναμονή άξιζε τελικά τον κόπο. Τολμά να πω ότι θα είναι το τελευταίο μου μεγάλο «πακετάρισμα». Στο μέλλον θα βρω άλλους τρόπους έκφρασης».

Η κοινοβουλευτική έριδα

Η συζήτηση για το μέλλον του σχεδίου του Christo Vladimir Javacheff, μετέτρεψε για μια ημέρα την Bundestag σε ένα είδος ακαδημίας τεχνών.

Οι απόψεις των Γερμανών βουλευτών ποικίλουν: ανάμεσα τους υποστηρικτές του σχεδίου, ο βουλευτής Peter Conradi (SPD), ο οποίος προειδοποίησε τους συναδέλφους του: «Δεν βρισκόμαστε εδώ για να συζητήσουμε για τέχνη αλλά για το αν θα δώσουμε την άδεια ή όχι σε έναν καλλιτέχνη. Η τέχνη δεν μπορεί να αποτελέσει θέμα για συζήτηση, γιατί ανήκει στη σφαίρα του αορίστου. Εμείς είμαστε υπέρ του πακεταρίσματος, το Reichstag θα αποκτήσει μέσω της μετατροπής αυτής, μιας νέας και εντυπωσιακή αισθητική μορφή». Σύμφωνα με τον Konrad Weiss (Πράσινοι), πρόκειται για «μια δημιουργική πρόκληση που τιμά και δεν μειώνει το γερμανικό κοινοβούλιο. Το πακετάρισμα, θα δώσει στο κτίριο μια νέα ελευθερία, μετατρέποντας ταυτόχρονα εμάς τους βουλευτές σε τμήμα αυτού του έργου τέχνης. Επιπλέον, οι επιχορηγήσεις που θα λάβει ο καλλιτέχνης, θα βοηθήσουν οικονομικά ολόκληρη την πόλη». Για να πείσει τους βουλευτές σχετικά με την ποιότητα του υλικού ο Heribert Scharrenbroich (COU) παρουσίασε ένα κομμάτι από το ύφασμα

τοποίει ότι πρόκειται για ένα πρόσκαιρο σχέδιο, θυμίζοντας να κοιτάξει στο Westminster, θα ξεσήκωνε την Πύλη του Πιο σκληρή κόμμα του κοινοβουλίου, συγκεκριμένα Schauble, ηγήτου CDU που χρι και το γερμανικό Reichstag υπήρξε τυχόν των κτιρίων της πρόσκαιρης χώρας: από ανακηρύχθηκε κρατία της Β. 1933 πυροβόλο εθνοσοσιαλιστική λογηθεί η επιβίωση. Μετά την πτώση 4 Οκτωβρίου Reichstag πρώτη συνεδρίαση της νέας Γερμανίας, τη σημασία, τη ιστορία της χώρας, τη συμβολική κράτος, η κοινοβουλευτική κίνδυνο να τοποιήσει πειραματικό τέτοιο κτισμένο των νομοθετικών ποιούμε ότι παλαιότητα των θεσμών: Τα σπρωπεύουν πει να κρατούν όμως αυτό το χωρίζει,